

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาล

และการประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล

ของนักศึกษามุสลิมวิชาเอกด้านอาหารและโภชนาการในวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา

Understanding and Opinion on Halal Foods and Self-assessment of Understanding on
Halal Food Business of Muslim Students Majoring in Food and Nutrition in Yala Vocational Collegeอัสนะฮ์ สายวารีย์ (Atsana Saiwaree)¹ ภารดี เต็มเจริญ (Paradee Temcharoen)² สำอาง สืบสมาน (Sam-ang Seubsaman)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาล (2) ศึกษาการประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลของนักศึกษา และ (3) วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลและการประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล ระหว่างข้อมูลทั่วไปของนักศึกษามุสลิมวิชาเอกด้านอาหารและโภชนาการในวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ผู้เข้าร่วมงานวิจัยคือนักศึกษามุสลิมวิชาเอกด้านอาหารและโภชนาการในวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลาทั้งหมดจำนวน 158 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยคำถามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาล ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาล และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลในระดับปานกลาง ร้อยละ 67.7 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลในระดับดี ร้อยละ 67.1 (2) นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลในระดับมาก ร้อยละ 61.4 และ (3) นักศึกษาที่มีอายุ อาชีพของครอบครัว และชั้นปีที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ อาหารฮาลาล การประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการจัดการระบบอาหารเพื่อโภชนาการ สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail address : tan0632482891@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail address : paradee_temcharoen@yahoo.com³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail address : sam-ang.seu@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The purposes of this research were (1) to study knowledge and opinion on halal food; (2) to study self-assessment of understanding on halal food business of students; and (3) to compare knowledge and opinion on halal food, and self-assessment of understanding on halal food business among students' general information. This research was a survey research. The participants were all 158 students majoring in food and nutrition in Yala Vocational College. The data were collected through self-administered questionnaires consisted of general information of students, knowledge on halal food, opinion on halal food, understanding on halal food business of students. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, independent t-test, One-way ANOVA and multiple comparison of Scheffe's method. The findings found that (1) most of the students had knowledge on halal food at a moderate level (67.7%) and had opinion on halal food at a good level (67.1%), (2) most of the students had understanding on halal food business at a high level (61.4%), and (3) there were significant different of knowledge on halal food among age groups, the families' career, and the study levels of the students.

Keywords: Halal food, Halal food business, Yala Vocational College

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

อาหารฮาลาลคืออาหารที่ผ่านกระบวนการผลิตตามหลักศาสนาอิสลาม ฮาลาลแปลว่าอนุมัติ หมายถึงอนุมัติให้มุสลิมสามารถใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการนั้นได้ซึ่งสอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม อาหารฮาลาลคืออาหารที่อนุมัติให้มุสลิมสามารถบริโภคได้ อาหารฮาลาลมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมอาหารและการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอย่างมากจากการสำรวจขององค์การจัตอับบันด์จันท์เสี้ยวและมาตรฐานดิแนร์ (Crescent Rating and Dinar Standard) เกี่ยวกับสิ่งสำคัญที่สุดที่นักท่องเที่ยวมุสลิมคำนึงถึงในการเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ พบว่า ร้อยละ 70 ของนักท่องเที่ยวมุสลิมให้ความสำคัญกับอาหารฮาลาลเป็นอันดับแรก และถัดมาร้อยละ 49 จึงเป็นความสำคัญด้านบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยวและความเป็นส่วนตัวสำหรับครอบครัว (ศราวุฒิ อารีย์, 2556) จะเห็นว่าอาหารฮาลาลมีความสำคัญกับนักท่องเที่ยวมุสลิมที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นอันดับแรก ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2560 ที่ผ่านมาเป็นมูลค่าสูงถึง 2.66 ล้านล้านบาท ส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั่วโลก ซึ่งมีจำนวนมากถึง 33,866,750 ล้านคน และรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศกลุ่มนี้มีมูลค่าสูงถึง 1.73 ล้านล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561) นอกจากนั้นแล้วนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแนวโน้มเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น สิ้นปี 2561 มีจำนวนนักท่องเที่ยวจากอาเซียนเข้ามาในประเทศไทยมากถึง 9.7 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 8 จากปี 2560 ที่ผ่านมา และในปี 2562 นักท่องเที่ยวจากอาเซียนเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากถึง 10 ล้านคน (วไลลักษณ์ น้อยพยัคฆ์, 2561)

ผู้บริโภคมุสลิมมีความต้องการอาหารฮาลาลในอุตสาหกรรมอาหารและการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ประชากรโลกในปัจจุบันมีจำนวน 7.6 พันล้านคน (United Nations, 2017) จากการสำรวจการนับถือศาสนาของประชากรโลกโดยสถาบันวิจัยพิว (Pew Research Center) แห่งสหรัฐอเมริกาในปี 2015 พบว่า ประชากรมุสลิมมีจำนวนมากถึง 1.8 พันล้านคน คิดเป็นร้อยละ 24.1 ของประชากรโลก (Hackett and McClendon, 2017) นอกจากนั้นแล้วในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (ASEAN) ประชากรมุสลิมซึ่งนับถือศาสนาอิสลามก็ยังคงเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ จากการรายงานของกรมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ระบุว่า ประชากรมุสลิมในอาเซียนมีประมาณ 400 ล้านคน โดยอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีประชากรมุสลิมมากที่สุดในภูมิภาคนี้และมากที่สุดในโลกอีกด้วย ประมาณร้อยละ 15 ของประชากรมุสลิมทั่วโลก (หนังสือพิมพ์โพสท์ทูเดย์, 2558: C1) ประเทศไทยมีความได้เปรียบและเป็นประเทศเป้าหมายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิมทั่วโลกในกลุ่มประเทศที่ไม่ใช่ประเทศมุสลิม ผลจากการสำรวจดัชนีการท่องเที่ยวของชาวมุสลิมทั่วโลกประจำปี 2017 โดยการจัดอันดับของมาสเตอร์การ์ดจันท์เสี้ยว (Mastercard Crescent Rating Global Muslim Travel Index: GMTI) ซึ่งสำรวจประเทศจุดหมายปลายทางจำนวนทั้งสิ้น 130 ประเทศทั่วโลกทั้งประเทศมุสลิมและประเทศไม่ใช่มุสลิม พบว่า ประเทศไทยได้รับความนิยมเป็นอันดับ 2 รองจากประเทศสิงคโปร์ อันเป็นผลมาจากนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม ในขณะที่มาเลเซียครองอันดับ 1 ของประเทศในกลุ่มประเทศมุสลิมติดต่อกันมา 8 ปี รองลงมาคือสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์และอินโดนีเซีย (หนังสือพิมพ์โพสท์ทูเดย์, 2561)

การวิจัยเกี่ยวกับอาหารฮาลาลได้มีการดำเนินการมาก่อนหน้านี้ทั้งในและต่างประเทศ เช่นการศึกษาของยุพิน หะสัน (2546) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิต ความรู้ และพฤติกรรมการบริโภคอาหารฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิม อริยา ส่งแสงชัย (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการด้านการรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาลที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการอาหารไทย และยูซิฟ อัลฮารบี (Yousif Alharbi, 2015) ศึกษาวิจัยเรื่องใบรับรองฮาลาล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10 The 10th STOU National Research Conference

ระเบียบข้อบังคับ มาตรฐาน และข้อปฏิบัติเกี่ยวกับอาหารฮาลาลในเนเธอร์แลนด์ (Halal Food Certification, Regulations, Standards, Practices in the Netherlands) อย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารฮาลาลในกลุ่มนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาวิชาเอกทางด้านอาหารและโภชนาการ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับอาหารฮาลาลเพื่อให้ทันกับแนวโน้มความต้องการอาหารฮาลาลที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นทั้งในอุตสาหกรรมอาหารและการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกลุ่มประเทศมุสลิม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารฮาลาลและการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลจึงควรได้รับการสนับสนุนเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลและการประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลของนักศึกษามุสลิมวิชาเอกด้านอาหารและโภชนาการในวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและผลักดันให้นักศึกษากลุ่มนี้ได้เข้าไปสู่การประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลจนถึงอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างมืออาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์

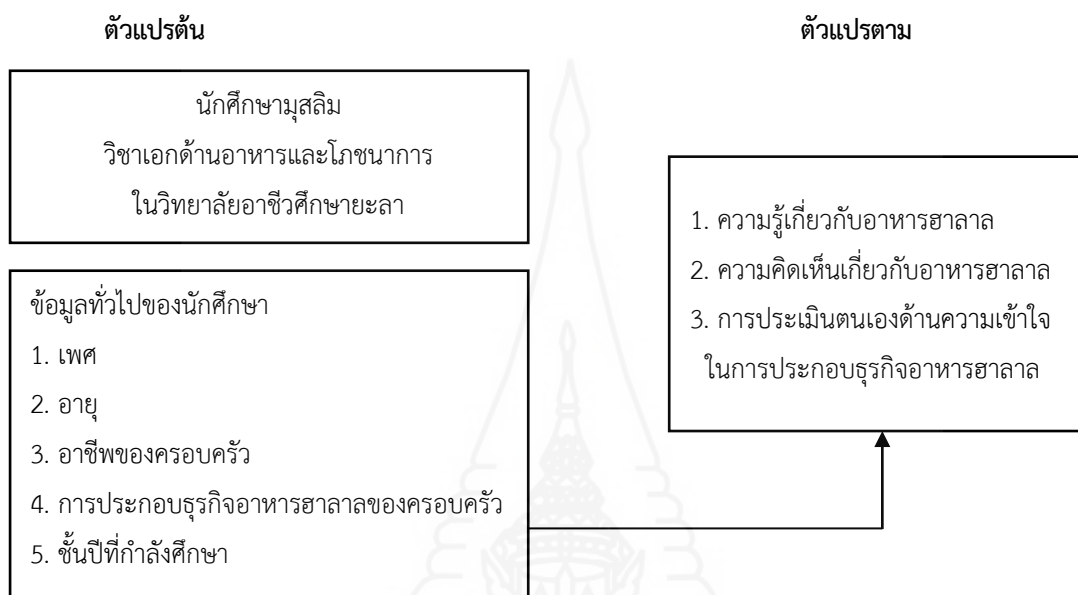
1. เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลของนักศึกษามุสลิมวิชาเอกด้านอาหารและโภชนาการในวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา
2. เพื่อศึกษาการประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลของนักศึกษามุสลิมวิชาเอกด้านอาหารและโภชนาการในวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา
3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลและการประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลระหว่างข้อมูลทั่วไปของนักศึกษามุสลิมวิชาเอกด้านอาหารและโภชนาการในวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษามุสลิมวิชาเอกด้านอาหารและโภชนาการในวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 158 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชากรทั้งหมด **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา เป็นข้อคำถามให้เลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับฮาลาลและอาหารฮาลาล เป็นข้อคำถามให้เลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาล ตามหลักศาสนา เป็นข้อความเกี่ยวกับความรู้ฮาลาลเชิงบวกและเชิงลบ จำนวน 20 ข้อ ให้เลือกตอบ “ใช่” “ไม่ใช่” “ไม่แน่ใจ” ให้คะแนนข้อที่ตอบถูก เท่ากับ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดหรือไม่แน่ใจให้เป็น 0 คะแนน ใช้การแบ่งระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1971) ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลเป็นข้อความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลในมิติ 4 มิติ โดยมีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ จำนวน 20 ข้อ ให้แสดงความคิดเห็นแบบสเกล 5 ระดับ คือ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด 2 = เห็นด้วยน้อย 3 = เห็นด้วยปานกลาง 4 = เห็นด้วยมาก 5 = เห็นด้วยมากที่สุด ให้คะแนนตามระดับ 1, 2, 3, 4, 5 สำหรับข้อความเชิงบวก และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 สำหรับข้อความเชิงลบ การแบ่งระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาล ใช้เกณฑ์การแบ่งตามเบสท์ (Best, 1977) และส่วนที่ 5 การประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล เป็นข้อความแสดงการประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล 3 ด้าน จำนวน 18 ข้อ ให้แสดงระดับความรู้ความเข้าใจแบบสเกล 5 ระดับ 1 = มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด 2 = มีความรู้ความเข้าใจน้อย 3 = มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง 4 = มีความรู้ความเข้าใจมาก 5 = มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ให้คะแนน 1, 2, 3, 4, 5, ตามระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล และใช้การแบ่งระดับความรู้ความเข้าใจตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977) แบบสอบถามผ่านการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์เท่ากับ 0.98 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา พบว่า เป็นนักศึกษาเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.8 ที่เหลือเป็นนักศึกษาเพศชาย ในจำนวนนี้มีอายุระหว่าง 19 – 20 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.3 ที่มาของรายได้ส่วนใหญ่ของครอบครัวนักศึกษามาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม /ปศุสัตว์ /ประมง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย /เจ้าของกิจการ /ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 33.5 และอาชีพอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่ทำอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 13.3 ครอบครัวของนักศึกษาที่ประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลและไม่ได้ประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลอยู่ในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 51.3 และ 48.7 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยกำลังศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 38.6 และชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 34.2 ที่เหลือกำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับฮาลาลและอาหารฮาลาล พบว่า นักศึกษามีความรู้ถูกต้องเกี่ยวกับฮาลาล คิดเป็นร้อยละ 89.2 แต่เมื่อพิจารณาขอบข่ายของฮาลาลกลับพบว่ายังไม่สามารถอธิบายขอบข่ายของฮาลาลได้อย่างครอบคลุม โดยส่วนใหญ่ของนักศึกษาเข้าใจว่าฮาลาลเกี่ยวข้องกับอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 94.9 นักศึกษามีความรู้ถูกต้องว่าอาหารฮาลาลนั้นฮาลาลด้วยกระบวนการผลิต คิดเป็นร้อยละ 71.5 นักศึกษาทั้งหมดเคยเห็นเครื่องหมายรับรองฮาลาลมาก่อนและเลือกเครื่องหมายรับรองฮาลาลของประเทศไทยได้ถูกต้อง นักศึกษารู้จักสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 88.0 รองลงมาคือสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 33.5 ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 23.4 และสถาบันฮาลาลมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คิดเป็นร้อยละ 11.4 ในขณะที่มีนักศึกษาร้อยละ 6.3 ไม่เคยได้ยินชื่อหรือรู้จักหน่วยงานเหล่านี้มาก่อนเลย

3. ความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนา พบว่า นักศึกษามีคะแนนความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนาโดยใช้เกณฑ์การตัดสินคะแนนความรู้ตามเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1971) ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.7 และรองลงมาที่มีความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนาในระดับมาก คิดเป็น ร้อยละ 22.2 ที่เหลืออีกร้อยละ 10.1 มีความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนาในระดับน้อย โดยมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนาต่ำสุด 10 คะแนน และสูงสุด 18 คะแนน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 13.5 ± 1.9 คะแนน ดังตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนา

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
มาก (16-20 คะแนน)	35	22.2
ปานกลาง (12-15 คะแนน)	107	67.7
น้อย (0-11 คะแนน)	16	10.1
เฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		13.5 ± 1.9
ต่ำสุด - สูงสุด		10 - 18
รวม	158	100.0

4. **ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาล** จากคะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาโดยใช้เกณฑ์การตัดสินของคะแนนความคิดเห็นของเบสต์ (Best, 1977) พบว่า มติความคิดเห็นทั่วไปมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด มติที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความคิดเห็นในมิติทางศาสนา โดยคะแนนเฉลี่ยในทุกมิติและคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี (ตารางที่ 2) เมื่อพิจารณาคะแนนความคิดเห็นโดยรวมของนักศึกษาแต่ละคน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 67.1 รองลงมามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของอาหารฮาลาลในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.4 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของอาหารฮาลาลในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 2.5 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาล

ความคิดเห็น	เฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ต่ำสุด - สูงสุด
ความคิดเห็นทั่วไป	4.0 ± 0.7	1.4 - 5.0
ความคิดเห็นในมิติทางศาสนา	3.7 ± 0.6	1.6 - 5.0
ความคิดเห็นในมิติทางอุตสาหกรรมอาหาร	3.8 ± 0.7	1.8 - 5.0
ความคิดเห็นในมิติทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	3.8 ± 0.8	1.2 - 5.0
รวม	3.8 ± 0.7	1.2 - 5.0

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวอาหารฮาลาล

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ดี (3.67 - 5 คะแนน)	106	67.1
ปานกลาง (1.34 - 3.66 คะแนน)	48	30.4
ต่ำ (1 - 1.33 คะแนน)	4	2.5
เฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		3.8 ± 0.7
ต่ำสุด - สูงสุด		1.2 - 5.0
รวม	158	100.0

5. การประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล พบว่า คะแนนการประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลของนักศึกษาโดยใช้เกณฑ์การตัดสินคะแนนความคิดเห็นของเบสท์ (Best, 1977) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยด้านกระบวนการผลิตมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และด้านที่เหลือนี้อีกมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับรองลงมาและใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 4) เมื่อพิจารณาคะแนนการประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลโดยรวมของนักศึกษาแต่ละคน พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 61.4 รองลงมาที่มีความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.0 และมีความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.6 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล

ความรู้ความเข้าใจ	เฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ต่ำสุด - สูงสุด
ด้านสถานประกอบการหรือร้านค้าจัดจำหน่าย	3.7 ± 1.1	1.0 - 5.0
ด้านกระบวนการผลิต	3.9 ± 1.2	1.0 - 5.0
ด้านวิธีการดำเนินธุรกิจอาหารฮาลาล	3.7 ± 1.1	1.5 - 5.0
รวม	3.8 ± 1.2	1.0 - 5.0

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
มาก (3.67 - 5 คะแนน)	97	61.4
ปานกลาง (1.34 - 3.66 คะแนน)	60	38.0
น้อย (1 - 1.33 คะแนน)	1	0.6
เฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		3.8 ± 1.2
ต่ำสุด - สูงสุด		1.0 - 5.0
รวม	158	100.0

6. วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาล ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาล และการประเมินตนเองด้านความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล ระหว่างข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีอายุ อาชีพของครอบครัว และชั้นปีที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลแตกต่างกัน ในขณะที่นักศึกษาที่มีเพศ และการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 6) แต่ไม่พบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาล และการประเมินตนเองด้านความเข้าใจด้านการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลใน นักศึกษาที่มีข้อมูลทั่วไปแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่ได้นำเสนอตาราง)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา (N = 158)

ข้อมูลทั่วไป	n	Mean	SD	T	F	df	p-value
เพศ							
ชาย	43	13.2	0.8	-1.08	-	156	0.280
หญิง	115	13.6	0.9				
อายุ (ปี)							
$\leq 18^{a, b}$	58	14.2	0.8	-	10.298	2, 155	<0.001
19-20 ^a	70	13.3	0.8				
>20 ^b	30	12.4	0.8				

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	n	Mean	SD	T	F	df	p-value
อาชีพของครอบครัว							
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	16	14.1	1.3	-	3.675	4, 153	0.007
บริษัท/ ธนาคาร/ ห้างร้าน							
บ้านาน/ เกษียณ	5	14.2	0.6				
ค้าขาย/ กิจการ/ ธุรกิจส่วนตัว ^a	53	13.1	0.8				
เกษตร/ ปศุสัตว์/ ประมง ^b	63	13.2	0.9				
อื่นๆ (รับจ้าง) ^{a, b}	21	14.6	0.7				
การประกอบธุรกิจ							
อาหารฮาลาลของครอบครัว							
ประกอบ	81	13.6	0.8	1.211	-	156	0.228
ไม่ประกอบ	77	13.3	1.0				
ชั้นปี							
ชั้นปี .ปวช 1 ^{a, b}	10	15.6	0.6	-	7.614	4, 153	<0.001
ชั้นปี .ปวช 2 ^c	19	14.3	1.1				
ชั้นปี .ปวช 3	14	14.3	0.7				
ชั้นปี .ปวส 1 ^a	61	13.3	0.7				
ชั้นปี .ปวส 2 ^{b, c}	54	12.8	0.9				

ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ ตัวอักษร a, b, c ที่เหมือนกันคือคู่ที่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เนื่องจากเป็นหลักสูตรด้านอาหารและโภชนาการจึงเป็นที่นิยมของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าเรียนตามเกณฑ์อายุ คือ อายุ 16-18 ปี ในระดับ ปวช. และ 19-20 ปี ในระดับ ปวส. จากข้อมูลที่มาของรายได้ส่วนใหญ่ของครอบครัว อาจจัดนักศึกษามาจากครอบครัวที่มีรายได้ระดับปานกลาง และเป็นที่น่าสนใจว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของครอบครัวนักศึกษามีประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารฮาลาล แสดงว่า มีบางครอบครัวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจ จะทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารฮาลาลร่วมด้วย และการที่มีจำนวนนักศึกษาระดับ ปวส. ที่มากกว่า ระดับ ปวช. เนื่องจากเป็นนักศึกษาที่มาจากทั้งระดับ ปวช. และสายสามัญ

ความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนา แม้ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลในระดับปานกลาง แต่ยังมีนักศึกษาประมาณ 1 ใน 5 เท่านั้นมีคะแนนความรู้ในระดับดี และ ร้อย 10.1 ที่มีคะแนนความรู้ในระดับน้อย ทั้งๆ ที่การบริโภคอาหารฮาลาลเป็นสิ่งที่นักศึกษาต้องปฏิบัติในวิถีการดำเนินชีวิตตามปกติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้แสดงว่า นักศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกเกี่ยวกับอาหารฮาลาลในหลายประเด็น เช่น อาหารที่มีเครื่องหมาย อ.ย., GPM, HACCP ทุกชนิดเป็นอาหารฮาลาล และผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมสามารถผลิตอาหารฮาลาลได้หากกระบวนการทั้งหมดนั้นฮาลาล

ในขณะที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลในทางที่ดีในทุกมิติ แสดงว่า นักศึกษามี เจตคติในทางบวกต่ออาหารฮาลาล อย่างไรก็ตาม แม้ความคิดเห็นในมิติทางศาสนาจะอยู่ในระดับดีแต่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับคะแนนความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนาที่อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนความคิดเห็นในมิติทางอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลที่อยู่ในระดับสูง แสดงถึงโอกาสของการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารฮาลาล และการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลในกลุ่มนักศึกษาวิชาเอกด้านอาหารและโภชนาการที่เป็นมุสลิมได้ หากได้รับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนาในประเด็นต่างๆ ที่ยังไม่ถูกต้องหรือไม่แน่ใจเพิ่มมากขึ้น จะทำให้ทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาล และความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลมีความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐที่มุ่งลดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการผลิตและส่งออกอาหารฮาลาล ได้แก่ นโยบายในการส่งเสริมอุตสาหกรรม ทรัพยากรการผลิต และทรัพยากรมนุษย์ และความสามารถแข่งขันของผู้ประกอบการ รวมถึงยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพธุรกิจสินค้าและบริการฮาลาล (พ.ศ. 2559 – 2563) ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กระทรวงพาณิชย์, 2563) ซึ่งมีนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมฮาลาลไทย เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิสาหกิจไทยสู่ครัวโลก (พ.ศ. 2559 – 2564) จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำกล่าวของนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้องกับฮาลาลในงานประชุมวิชาการและการแสดงสินค้านานาชาติ (Thailand Halal Assembly) เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 และการขับเคลื่อนด้านฮาลาลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2558 ที่ได้มุ่งเน้นการสร้างและปรับปรุงมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารฮาลาลภายใต้พระราชบัญญัติสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

นอกจากนี้ ความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลของนักศึกษามุสลิม วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา ในการศึกษาที่อยู่ในระดับปานกลางนั้นไม่สอดคล้องกับการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารฮาลาลในบริบทอื่นของชนัญรักษ์ สุวรรณวัฒน์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลจากชุมชนบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลมีความรู้ด้านอาหารฮาลาลที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามอยู่ในระดับมาก และยุพิน หะสัน (2546) ที่ได้ทำการศึกษาแบบการดำเนินชีวิต ความรู้ และพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิม ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคมีความรู้ในเรื่องอาหารฮาลาลและมีพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารฮาลาลในระดับสูง จึงน่าสนใจที่จะทำการศึกษาต่อไปว่า ความแตกต่างเหล่านั้นเกิดจากถิ่นที่อยู่อาศัยของมุสลิมหรือเกิดจากความรู้ความเข้าใจระหว่างบุคคลโดยทั่วไป จังหวัดยะลานั้นเป็นจังหวัดที่มีประชากรส่วนใหญ่มุสลิม คิดเป็นร้อยละ 78.2 (สำนักงานสถิติจังหวัดยะลา 2560) ด้วยบริบทหลังแวดล้อมที่มีประชากรมุสลิมในอัตราส่วนที่มากกว่าน่าจะให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารฮาลาลมากกว่าชาวมุสลิมที่อาศัยในกรุงเทพมหานครที่มีประชากรมุสลิมอาศัยอยู่น้อย คิดเป็นร้อยละแค่ 4.1 เท่านั้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาดังกล่าว เป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่าและมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาหารฮาลาลมากกว่านักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ และความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนาในนักศึกษามุสลิมกลุ่มนี้ ส่วนหนึ่งน่าจะได้รับรู้และเรียนรู้จากครอบครัวซึ่งยังมีหลายประเด็นที่ยังไม่รู้หรือ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

เข้าใจไม่ถูกต้อง สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลและความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลที่อยู่ในระดับสูงทุกด้าน จัดเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล กระบวนการผลิตอาหารฮาลาลตั้งแต่เริ่มต้นจนวางจำหน่ายนั้นจะต้องฮาลาลทั้งกระบวนการ รวมทั้งการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคด้วยเครื่องหมายรับรองฮาลาลจากหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย และได้รับความน่าเชื่อถือทั้งภายในประเทศและระดับนานาชาติ คือสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของอริยา ส่งแสงชัย (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการด้านการรับรองมาตรฐานฮาลาลที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการอาหารไทย พบว่า การจัดการด้านรับรองมาตรฐานฮาลาลมีผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย และสอดคล้องการศึกษาของ ยูซิฟ อัลฮารบี (Yousif Alharbi, 2015) ที่ทำการศึกษารีวิวรับรองฮาลาล ระเบียบข้อบังคับมาตรฐาน และข้อปฏิบัติเกี่ยวกับอาหารฮาลาลในประเทศเนเธอร์แลนด์ พบว่า การขยายตัวของอาหารฮาลาลในเนเธอร์แลนด์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และจากความต้องการอาหารฮาลาลดังกล่าวส่งผลให้องค์การรับรองอาหารฮาลาลในประเทศเนเธอร์แลนด์กำเนิดขึ้นมาเพื่อรองรับความต้องการและการขยายตัวของอาหารฮาลาลดังกล่าว

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลระหว่างข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา พบว่า อายุ อาชีพ และชั้นปีของนักศึกษาที่แตกต่างกัน มีความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารฮาลาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เพศและการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลของครอบครัวของนักศึกษาที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นที่น่าสนใจที่ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่อายุน้อยและชั้นปีที่ต่ำกว่ากลับมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลสูงกว่า ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สวนทางกับความน่าจะเป็น กล่าวคืออายุที่มากขึ้นและชั้นปีที่สูงขึ้นของนักศึกษานั้นควรจะมีความเข้าใจอาหารฮาลาลมากขึ้นจากประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งประสบการณ์ส่วนตัวในสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่อยู่ชั้นปีสูงกว่าและอายุมากกว่า มีความเข้าใจและความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยน้อยกว่า นักศึกษาที่มีชั้นปีต่ำกว่าและอายุน้อยกว่า เนื่องจากนักศึกษา ปวส. ส่วนมากมาจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในขณะที่นักศึกษา ปวช. จะมาจากโรงเรียนสายสามัญ นักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เน้นใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและใช้ภาษามลายูเป็นภาษาแม่ การผ่านโรงเรียนสามัญของนักศึกษาจึงมีโอกาสนในการเข้าใจภาษาไทยดีกว่า การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามชนิดให้นักศึกษาตอบด้วยตนเองและเป็นภาษาไทย จึงอาจมีผลจากการไม่เข้าใจข้อความในแบบสอบถามทั้งหมด และในการศึกษาครั้งต่อไปควรได้นำประเด็นนี้มาปรับปรุงพัฒนาด้วย หรือเครื่องมือที่ใช้ควรเป็นภาษามลายู เพื่อให้ให้นักศึกษาเหล่านี้สามารถสะท้อนความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลได้ครบถ้วนตามความเข้าใจในภาษาแม่ของตนเอง นักศึกษาที่ครอบครัวมีอาชีพอื่นๆ (รับจ้าง) มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลสูงสุดและแตกต่างจากอาชีพค้าขาย/ กิจการส่วนตัว/ ธุรกิจส่วนตัว และยังมีคะแนนแตกต่างจากอาชีพเกษตร/ ปศุสัตว์/ ประมง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด แต่ไม่แตกต่างจากอาชีพอื่นๆที่เหลือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลน่าจะมาจากองค์ประกอบอื่นที่หลากหลายนอกจากอาชีพของครอบครัว เพราะอาชีพรับจ้างมีความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลใกล้เคียงกับข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/ บริษัท/ ธนาคาร/ ห้างร้าน และยังใกล้เคียงกับอาชีพบ้านญาติ/ เกษียณ ทั้งๆที่ลักษณะของอาชีพมีความแตกต่างกัน และน่าจะใกล้เคียงกับอาชีพค้าขาย/ กิจการส่วนตัว/ ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพเกษตร/ ปศุสัตว์/ ประมง ที่มีลักษณะของอาชีพใกล้เคียงกัน แต่ก็ไม่ใช่เช่นนั้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ความรู้เกี่ยวกับอาหารฮาลาลตามหลักศาสนาของนักศึกษามุสลิมวิชาเอกอาหารและโภชนาการอยู่ในระดับปานกลาง แสดงถึงความจำเป็นในการจัดให้มีการเรียนการสอนเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหารฮาลาล ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารฮาลาลและความรู้ความเข้าใจอาหารฮาลาลอยู่ในระดับที่สูง แสดงว่าเป็นกลุ่มที่พร้อมต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล การเปิดวิชาอาหารฮาลาล การจัดการอาหารฮาลาล และการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล โดยอาจเปิดเป็นรายวิชาบังคับหรือรายวิชาเลือกในหลักสูตรเดิม หรือเปิดสาขาวิชาการจัดการอาหารฮาลาลและการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลในวิทยาลัยอาชีวศึกษา หรือสถาบันการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการอาหารฮาลาลเป็นการตอบสนองนโยบายอาหารฮาลาลของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ทำการวิจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารฮาลาลและการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลในนักศึกษาและประชากรที่ไม่ใช่มุสลิม เนื่องจากการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ที่เป็มุสลิมเท่านั้น

2.2 ทำการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนการสอนรายวิชาอาหารฮาลาล การจัดการอาหารฮาลาล และการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาล จากนักศึกษาทั้งผู้ที่เป็นมุสลิมและไม่เป็นมุสลิม ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาและสถาบันการศึกษาอื่นๆ

2.3 วิจัยหาปัจจัยเกี่ยวข้องที่มีผลต่อการเข้าใจอาหารฮาลาลของนักศึกษามุสลิมในสถาบันการศึกษาที่เปิดหลักสูตรอาหารและโภชนาการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาและการสื่อสารของนักศึกษา หรือทดลองเปรียบเทียบผลการศึกษาคำรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารฮาลาลจากแบบสอบถามที่เป็นภาษาไทยและที่เป็นภาษามลายู

2.4 ทำการวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจอาหารฮาลาลของนักศึกษาเกี่ยวกับอายุและอาชีพของครอบครัวนักศึกษาที่แตกต่างกันและวิเคราะห์สาเหตุของผลการเปรียบเทียบดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2561) รายงานประจำปี 2560 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คำนวณวันที่ 12 กันยายน 2561

จาก [https://www.tourismthailand.org/fileadmin/downloads/TAT_ANNUAL_REPORT/TAT%202017%20Annual%20Report%20DoubleSide Low-Res.pdf](https://www.tourismthailand.org/fileadmin/downloads/TAT_ANNUAL_REPORT/TAT%202017%20Annual%20Report%20DoubleSide%20Low-Res.pdf)

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ (2563) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสินค้าและบริการฮาลาล (พ.ศ. 2559 – 2563) คำนวณวันที่ 16 กันยายน 2563 จาก

<https://www.dip.go.th/Portals/0/2558/Busarin/ข่าวฝาก/Halal%20Strategy.pdf>

ชนัญรักษ์ สุวรรณวัฒน์ (2560) การศึกษาความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลของชุมชนบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน วารสารสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 16, 1 (มกราคม – มิถุนายน 2560): 99 – 112

ยุพิน หะสัน (2546) รูปแบบการดำเนินชีวิต ความรู้ และพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิม วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

- วลักษณ์ น้อยพยัคฆ์ (29 มิถุนายน 2561) ททท. หวังดึงนักท่องเที่ยวตลาดอาเซียน ปี 62 เข้าไทยทะลุ 10 ล้านคน เน้นเจาะกลุ่มครอบครัว-ผู้สูงอายุ และเจนวาย หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน คืบค้นวันที่ 8 กันยายน 2561 จาก <https://siamrath.co.th/n/38407>
- ศราวุฒิ อารีย์ (8 กุมภาพันธ์ 2556) การท่องเที่ยวฮาลาลและศักยภาพของไทย หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คืบค้นวันที่ 12 กันยายน 2561 จาก <http://www.komchadluek.net/news/politic/151294>
- สำนักงานสถิติจังหวัดยะลา (2560) จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในจังหวัดยะลา คืบค้นวันที่ 12 กันยายน 2561 จาก http://yala.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=284&Itemid=593
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561) จำนวนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามอายุ เพศ และจังหวัด พ.ศ. 2560 คืบค้นวันที่ 12 กันยายน 2561 จาก http://statbbi.nso.go.th/staticreport/Page/sector/TH/report/sector_01_10_TH.xlsx
- สุภาคีพรรณ ตั้งวงศ์ไพโรจน์ (2556) การศึกษาศักยภาพการลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตอาหารฮาลาลเพื่อการส่งออกของไทย วารสารโครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย สกว. 3, 6 (มิถุนายน 2556): 1 – 8 คืบค้นวันที่ 15 สิงหาคม 2563 จาก <http://prp.trf.or.th/trf-policy-brief/การเสริมสร้างความเข้มแข็ง>
- หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. (4 มิถุนายน 2558) เคล็ดลับตีตลาดเสื้อผ้ามุสลิมในอาเซียน คืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2561 จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/94619/94619.pdf
- หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ (22 พฤษภาคม 2561) ทริปฮาลาล โอกาสทองธุรกิจท่องเที่ยว คืบค้นวันที่ 12 กันยายน 2561 จาก <https://www.posttoday.com/life/life/551948>
- อริยา ส่งแสงชัย (2559) การจัดการด้านการรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาลที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการอาหารไทย รายงานการค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- Alharbi, Y. (2015). Halal Food Certification, Regulations, Standards, Practices in the Netherlands. M.Sc. Thesis, Retrieved September 12, 2018, from <https://edepot.wur.nl/343779>
- Best, J. (1977). Research in Education. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Bloom, B.S. et al. (1971). Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. New York: Mc Graw-Hill Book.
- Bloom, B.S. (1981). Evaluation to Improve Learning. New York: McGraw - Hill.
- Hackett, C. & McClendon D. (2017). Christians remain world's largest religious group they are declining in Europe, Pew Research Center. Retrieved September 12, 2018, from <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/04/05/christians-remain-worlds-largest-religious-group-but-they-are-declining-in-europe/>
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs. (2017). World Population Prospects: the 2017 Revision. Retrieved September 12, 2018, from <https://www.un.org/development/desa/publications/world-population-prospects-the-2017-revision.html>